Scris de Pr. Serafim Rose
Luni, 14 Septembrie 2020 10:53

Cineva ar putea spune că principalul curent religios al acestor vremuri a fost protestantismul și o versiune din ce în ce mai secularizată de catolicism, ambele curente reducând religia la rațiune și sentiment.
S-ar putea argumenta că romano-catolicismul a încercat să păstreze ceva din trecut, dar în mod evident a făcut mari concesii duhului epocii, pe care chiar el l-a stârnit. Se întrețesea foarte mult cu această nouă epocă. Dar în vremea aceea exista un număr de curente religioase clandestine care sunt foarte specifice, și care se încadrează în categoria chiliasmului. Există o carte clasică dedicată acestui subiect, scrisă de Norman Cohn, „The Pursuit of the Millenium", fiind un studiu al mișcărilor chiliaste ale acestei perioade, din Evul Mediu și până la Reformă. „Nu pare să existe nicio dovadă a unor asemenea mișcări religioase înainte de anii de final al secolului al XI-lea", afirmă Cohn. Cu alte cuvinte este vorba tocmai de perioada în care Roma părăsea Biserica, același duh nou făcându-se simțit în ascensiunea acestor noi secte.
De asemenea, este exact aceeași perioadă, că tot veni vorba, în care a început practica flagelării. Autorul cărții are o perspectivă foarte seculară și afirmă că motivul apariției noilor curente religioase îl reprezintă noile condiții sociale: comerțul și industria care au înlocuit agricultura. Dar putem spune cu siguranță că noile condiții mentale, începuturile acestor mișcări, au fost determinate de posibilitățile deschise pentru un nou tip de creștinism, odată ce a fost părăsită Ortodoxia. Cel mai probabil acesta a fost adevăratul motiv.
Cohn chiar vorbește despre asta în cartea sa, punând în opoziție atitudinea de dinainte de Evul Mediu cu atitudinea din Evul Mediu și din Renaștere: „... Dacă sărăcia, greutățile și dependența adesea opresivă ar fi putut prin ele însele să genereze așa ceva, atunci chiliasmul revoluționar ar fi fost cel mai puternic în rândul țărănimii din Europa medievală. Dar faptele ne spun că abia dacă poate fi găsit un asemenea fenomen. O dorință pronunțată din partea iobagilor de a fugi; eforturi repetate din partea comunităților de țărani pentru a obține concesii; revolte scurte și spasmodice – asemenea lucruri erau destul de familiare în viața multor domenii. Dar s-a întâmplat doar foarte rar ca țăranii așezați la casele lor să poată fi mișcați pentru a urmări realizarea Mileniului."
Ceea ce descrie Cohn este civilizația unui loc și pământ tradițional ortodox – dar aflat acum sub alte condiții. Este vorba de condiții externe, odată cu apariția comerțului și a industriei, când mulți dintre acești sectari se aflau în ghildele de țesători, și uneori rămâneau fără un loc de muncă din cauza închiderii piețelor străine. Instabilitatea vieții lor avea de asemenea o influență asupra viziunii lor religioase, dar în același timp apăruse și un nou spirit, care însemna că Ortodoxia nu le mai era suficientă. Se aflau în căutarea unui nou creștinism și a unei noi religii. Potrivit aceluiași autor, în societatea tradițională, „însăși gândul vreunei transformări

fundamentale a societății era aproape de negândit". Aceste noi curente au început să cocheteze cu ideea unei schimbări fundamentale a societății, adică, începutul a ceea ce vom descoperi mai încolo a fi revoluția timpurilor moderne.
Unii dintre acești sectari erau numiți Frăția Spiritului Liber și au înflorit din secolul al XI-lea până mai târziu având drept doctrină ideea că Dumnezeu este tot ceea ce există și că va veni noua epocă a Duhului Sfânt. Când Ioachim de Fiore deja își proclamase învățătura sa, ei au urmat ideile sale conform cărora fiecare persoană deține Duhul Sfânt și este ea însăși divină. Drept urmare, poate păcătui și rămâne în continuare curată. Există o anumită soră Ecaterina în secolul al XIV-lea care a avut o experiență extatică și apoi a proclamat: „Bucurați-vă alături de mine, pentru că am devenit Dumnezeu." Din nou, nu suntem foarte departe de Francisc de Assisi.
O altă mișcare a fost cea a taboriților din secolul al XV-lea, care au reprezentat un curent comunistă, o (presupusă) întoarcere la vârsta de aur în care toată lumea era egală. A existat o vreme în care un anume Thomas Müntzer, născut la doar câțiva ani după Luther, susținea venirea mileniului și exterminarea în masă a tuturor celor care se opunea doctrinei sale. În opinia sa, toate lucrurile trebuiau deținute la comun, însă a fost prins și omorât, după o revoltă pe care a încercat să o conducă. Este interesant că Friedrich Engels l-a idolatrizat tocmai pe acest Müntzer și mi se pare chiar că a scris o carte despre el. Istoricii comuniști din Rusia, până în zilele noastre susțin că Müntzer a fost un predecesor al comunismului dar vom vedea mai târziu că ideile lui economice nu au nimic de-a face cu mișcarea modernă. Totuși, avea același duh ca și mișcarea comunistă, care este tot de o mișcare chiliastă, ce nu pomenește însă de Sfântul Duh.
Apoi, în 1534 au apărut anabaptișii, care erau împotriva botezului în copilărie deoarece fiecare persoană trebuie să știe ceea ce va deveni și ceea ce primește. Anabaptiștii au făcut o revoltă armată în Munster, proclamând orașul drept Noul Ierusalim. Majoritatea luteranilor au părăsit orașul care avea pe atunci o populație de 10.000 de locuitori, locul fiind împânzit apoi cu anabaptiștii veniți de peste tot. Aceștia au atacat mănăstirile și bisericile jefuindu-le, după care, într-o singură noapte, au distrus toate picturile, statuile și cărțile din catedrala catolică.
Doi așa-ziși profeți olandezi, Matthys și Bockelson, au devenit liderii mișcării care a transformat orașul într-o teocrație. Toți luteranii și catolicii rămași în oraș au fost condamnați la moarte, dar ulterior pedeapsa le-a fost atenuată așa că au fost doar expulzați din oraș.
După această epurare, a apărut o nouă lege care spunea că este o infracțiune a nu fi botezat în credința anabaptistă, iar pedeapsa era moartea. Singurii care puteau să mai rămână în oraș trebuiau să fie frați și surori, „copiii lui Dumnezeu". Episcopul catolic s-a opus, desigur, și a început să ia cu asalt orașul. În acel moment, orașul a îmbrățișat un „comunism", să spunem, perfect: toată proprietatea a fost confiscată de lideri, toți cei care erau împotriva doctrinei sau exprimau nemulțumiri erau întemniați și executați, iar în timp ce erau omorâți cântau imne religioase. Cartea lui Cohn descrie în amănunt regimul de teroare care a urmat:
„Teroarea a început iar în acea atmosferă de teroare Matthys a pus în practică comunismul care deja dădea târcoale de mai multe luni, aplicând astfel o viziune milenaristă superbă, conform imaginației anabaptiștilor. Matthys și ceilalți pastori au declanșat o campanie de propagandă. S-a decretat că adevărații creștini nu ar trebui să aibă banii lor proprii ci ar trebui să țină toți banii la comun. De unde rezulta că toate bijuteriile din aur și argint trebuiau predate. La început lumea s-a opus, iar unii anabaptiști și-au îngropat banii. Drept răspuns, Matthys și-a intensificat teroarea. Bărbații și femeile care au fost botezați doar în momentul expulzărilor au fost adunați laolaltă și au fost anunțați că, dacă Tatăl nu îi va ierta, vor trebui să fie uciși de

sabia celor drepți. Apoi au fost închiși într-o biserică, unde au fost lăsați în incertitudine timp de mai multe ore până când au fost demoralizați complet. Fără să se grăbească, Matthys a intrat în biserică alături de un grup de bărbați înarmați. Victimele sale se târau spre el în genunchi, implorându-l, în calitate de favorit al Tatălui, să mijlocească pentru ei. A făcut asta sau s-a prefăcut că o face, iar într-un final i-a informat pe sărmanii îngroziți că a reușit să le obțină iertarea iar Tatăl este bucuros să-i primească în comunitatea drepților. După acest exercițiu de intimidare, Matthys s-a putut simți mult mai relaxat în privința moralului din Noul Ierusalim."
„Propaganda împotriva deținerii private a banilor a continuat neîntreruptă vreme de săptămâni, acompaniată de cele mai atrăgătoare lingușiri și de cele mai înfiorătoare amenințări. Predarea banilor a devenit un test pentru creștinismul adevărat. Cei care nu se supuneau meritau să fie exterminați și se pare că au avut loc și unele execuții. După două luni de presiune neîntreruptă proprietatea privată asupra banilor a fost abolită efectiv. De atunci încolo banii au fost folosiți doar în scopuri publice, în tranzacțiile cu lumea din exterior, pentru a contracta mercenari care să lupte contra episcopului, pentru a cumpăra provizii și a distribui propaganda. Meșteșugarii din oraș își primeau lefurile nu în bani, ci în natură."
„Abolirea proprietății private asupra banilor, restricțiile împotriva proprietății private asupra hranei și adăpostului erau văzute ca fiind primii pași către o stare în care ... totul va aparține tuturor iar distincția dintre al meu și al tău va dispărea." Bockelsen însuși a pus problema astfel: „toate lucrurile vor fi la comun, nu va mai exista proprietate privată și nimeni nu va mai munci, ci doar va avea încredere în Dumnezeu."
Un savant din Antwerp i-a scris lui Erasmus din Rotterdam, căruia desigur că nu îi plăceau aceste tendințe iraționale deoarece el credea că oamenii trebuie să fie raționali, liberali și toleranți. „Noi, în aceste părți, trăim într-o neliniște blestemată din cauza felului în care mișcarea anabaptistă s-a inflamat. Pentru că într-adevăr s-a aprins ca un foc. Nu cred să existe măcar un sat sau un oraș în care această flacără să nu mocnească în ascuns. Susțin comunismul bunurilor, ceea ce are drept consecință că toți aceia care nu au nimic vin în număr mare."
Puteți vedea, desigur, că există multe motive secundare pentru care oamenii veneau să se alăture mișcării, dar faptul că această nouă mișcare se răspândea ca un foc necontrolat înseamna că exista o așteptare profundă, un fel de nouă religie chiliastă. „În luna martie Matthys a interzis toate cărțile cu excepția Bibliei. Toate celelalte volume, chiar și acelea aflate în proprietate privată, trebuiau aduse în piața catedralei și aruncate în foc."
Apoi, acest Matthys a făcut o greșeală. A primit o poruncă divină de a ieși și a se lupta cu dușmanul dar dușmanul l-a omorât. Astfel, Bockelson a preluat comanda și s-a proclamat rege. Primul său act a fost de a merge dezbrăcat prin oraș, comportându-se ca într-un delir, după care a căzut, vreme de trei zile, într-un extaz. „Când i-a revenit vorbirea a chemat toată populația și i-a anunțat că Dumnezeu i-a arătat că vechea constituție a orașului, fiind opera oamenilor, trebuie înlocuită de una nouă care va fi opera lui Dumnezeu. Primarii și consiliul local au fost lăsați fără funcții, iar în locul lor s-a așezat Bockelson însuși, alături de 12 bătrâni, după modelul vechiului Israel."
„La început comportamentul sexual a fost reglementat la fel de strict ca toate celelalte aspecte ale vieții. Singura formă de relație sexuală permisă era în cadrul căsătoriei dintre doi anabaptiști. Adulterul și păcatele trupești, care includea și căsătoria cu cineva din afara sectei, erau păcate capitale, ceea ce era în acord cu tradiția anabaptistă ... Sfârșitul sectei, însă, a survenit rapid după ce Bockelson a decis să instituie poligamia"
„La fel ca și în cazul comunismului bunurilor, poligamia a fost primită, atunci când a fost instituită, cu rezistență. A existat o revoltă armată în care Bockelson, Knipperdollinck și

predicatorii au fost aruncați în închisoare. Dar rebelii, care reprezentau doar o mică minoritate, au fost rapid înfrânți iar 50 dintre ei au fost executați". „Orașul avea aproximativ 10.000 de oameni, iar în timpul următoarelor zile au fost executați și alții care au criticat noua doctrină. În august poligamia fusese instituită ... Ritualul religios al căsătoriei a fost în cele din urmă eliminat iar mariajele se făceau și se desfăceau cu mare ușurință. Deși mare parte din relatările ostile pe care le avem sunt considerate a fi exagerări, pare sigur că normele de comportament sexual din Regatul Sfinților au traversat întreg palierul de la puritanismul riguros la promiscuitatea abruptă..."
„Prestigiul lui Bockelson a atins apogeul când, la sfârșitul lui august 1534, un atac de proporții a fost respins cu atâta eficiență încât episcopul s-a văzut părăsit atât de vasalii săi cât și de mercenari. Bockelson ar fi procedat bine dacă ar fi organizat o poteră care probabil l-ar fi capturat pe episcop cu toată tabăra sa, dar în loc de asta s-a folosit de oportunitate pentru a se proclama rege."
Exista un anumit giuvaergiu care s-a proclamat profet. „Într-o zi, în piața centrală, acest om a declarat că Tatăl Ceresc i-a revelat că Bockelson va fi fi regele întregii lumi, având stăpânire asupra tuturor regilor, prinților și mai marilor pământului. El va moșteni sceptrul și tronul înaintașului său David și le va păstra până când Dumnezeu va cere înapoi regatul pentru el ..."
„Noul rege a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a sublinia semnificația unică a accederii sale la putere. Străzile și porțile de intrare în oraș au primit nume noi. Duminicile și zilele de sărbătoare au fost abolite iar zilele săptămânii au fost redenumite pe baza unui sistem alfabetic. Până și numele noilor născuți erau alese de rege, conform unui sistem special. Deși banii nu jucau niciun rol în Munster a fost creată o nouă monedă pur ornamentală. Au fost bătute monezi de aur și argint, cu inscripții care rezumau întreaga fantezie milenaristă ce dădea sens regatului. Inscripțiile erau de felul următor: „Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi" , „Un rege deasupra tuturor. Un Domn, o Credință, un Botez." A fost concepută o efigie specială pentru a simboliza pretenția lui Bockenson la puterea spirituală și absolută asupra întregii lumi: un glob care reprezenta lumea, străpuns de două săbii (dintre care până atunci papa și împăratul avea fiecare câte una) și înconjurat de o cruce pe care erau cuvintele: „Regele dreptății pentru toți." Regele însuși purta această efigie, realizată în aur, care atârna la capătul unui lanț de aur aflat la gât. Slujitorii săi îl purtau ca o emblemă pe mașete și fusese acceptat în Munster ca o stemă a noului stat..."
„În piața publică a fost ridicat un tron, care, îmbrăcat în țesături de aur, trona deasupra băncilor înconjurătoare rezervate consilierilor regali și predicatorilor. Uneori regele venea pentru a lua parte la judecată sau pentru a fi martor la anunțarea noilor legi. Vestit de o fanfară, el sosea călare, purtându-și coroana și ducându-și sceptrul. În fața sa mergeau ofițerii, în spatele său curteni, primul ministru și un lung șir de miniștri, curteni și servitori. Escorta regală acompania și apăra întreaga procesiune, formând un cordon în jurul pieței în timp ce regele își ocupa tronul. De partea cealaltă a tronului stătea un paj care ținea o copie a Vechiului Testament pentru a arăta astfel că regele era un urmaș al lui David, cu autoritatea de a interpreta într-un mod nou Cuvântul lui Dumnezeu. Celălalt paj ținea o sabie fără teacă."
„În timp ce regele ducea acest stil de viață fabulos, alături de soțiile și prietenii săi, maselor populare le impunea o austeritate riguroasă. Oamenii, care deja trebuiseră să renunțe la aurul și argintul lor, trebuiau acum să accepte o rechiziție a hranei și caselor."
„În noile cărți care se scriau, fantezia celor Trei Ere a lui Joachim de Fiore apărea acum într-o nouă formă. Prima Eră era cea a păcatului și a durat până la Potop. A Doua Eră era cea a persecuției și a Crucii și a durat până în prezent. A Treia Epocă va fi epoca răzbunării și a

triumfului Sfinților. Hristos, explicau ei, a încercat o dată să restaureze spre adevăr lumea păcătoasă, dar fără să aibă un succes de durată."
Observați așadar cum noul creștinism trebuie să îmbunătățească vechiul creștinism.
„Teroarea, care devenise de mult o trăsătură familiară a vieții în Noul Ierusalim, a fost intensificată în timpul regimului lui Bockelson. La câteva zile de la proclamarea monarhiei, Dusentschur, unul dintre miniștrii săi, a proclamat că i s-a revelat că în viitor toți cei care continuă să păcătuiască împotriva adevărului recunoscut trebuie să fie aduși în fața regelui și condamnați la moarte. Urmau să fie extirpați din rândul Oamenilor Aleși. Chiar și amintirea prezenței lor va fi eliminată, iar sufletele lor nu vor găsi iertare dincolo de mormânt. La câteva zile distanță au început execuțiile."
Au trimis emisari pentru a ridica la revoluție și alte orașe. „Scopul tuturor acestor insurecții era identic cu cel adoptat de Bockelson, același cu cel care a inspirat atâtea mișcări milenariste: uciderea tuturor călugărilor, preoților și conducătorilor din lume, deoarece doar regele nostru singur este un rege legitim."
„În timpul ultimelor săptămâni ale asediului purtat de episcopul catolic, Bockelson a desfășurat la toată capacitatea tehnicile de teroare. La începutul lui mai orașul a fost împărțit pentru scopuri administrative în 12 secțiuni, iar pentru a le conduce a fost numit un ofițer regal cu titlul de duce și o forță armată compusă din 23 de persoană." Le era interzis pentru totdeauna să își părăsească secțiunile astfel încât să nu se poată revolta împotriva regelui.
„S-au dovedit suficient de credincioși și au dezlănțuit o teroare necruțătoare împotriva oamenilor simpli ... Orice om care încerca să părăsească orașul și era descoperit, sau care îl ajuta pe altul să facă asta, sau îl critica pe rege și politicile sale, era decapitat pe loc. Aceste execuții erau în cea mai mare parte făcute de regele însuși, care afirma că ar face bucuros asta cu fiecare rege și principe. Uneori, trupurile oamenilor erau sfârtecate iar bucățile erau dispuse în locuri la vedere ca o avertizare pentru ceilalți. Spre mijlocul lui iunie, astfel de practici aveau loc aproape zilnic."
„Decât să predea orașul Bockelson ar fi lăsat fără nicio îndoială să moară de foame întreaga populație, însă deznodământul asediului a survenit brusc. Doi oameni au scăpat noaptea din oraș și le-au indicat trupelor atacatoare anumite puncte slabe din apărare. În noaptea de 24 iunie, 1535, atacatorii au lansat un asalt surpriză și au pătruns în oraș. După câteva ore de lupte disperate, ultimii 200 sau 300 de bărbați anabaptiști supraviețuitori au acceptat oferta de liberă trecere, au lăsat jos armele și s-au împrăștiat la casele lor, doar pentru a fi mai apoi uciși unul câte unul într-un masacru care a durat mai multe zile."
Acești anabaptiști au supraviețuit până în zilele noastre în comunități precum cea a menoniților, a fraților, a huterienilor. Bineînțeles că această mișcare istorică și-a pierdut rapid influența după acel moment. Dar chiar și Cohn, un istoric agnostic, observă ceva interesant. El remarcă similitudinea acestor mișcări cu nazismul și comunismul. „O asemenea bănuială le-a apărut chiar și ideologilor comuniști și naziști. O prezentare entuziastă chiar dacă bizară a misticismului eretic german de secol XIV cu elogii aduse beguinilor, begarzilor și Fraților Duhului Liber, se găsește în cartea lui Rosenberg (apologetul principal al lui Hitler) Mitul Secolului XX, în timp ce un istoric nazist a dedicat un volum întreg pentru a interpreta mesajul revoluționarilor de pe Rinul Superior. Cât despre comuniști, ei continuă să lucreze în volum după volum la cultul lui Thomas Müntzer inaugurat deja de Engels. Dar în timp ce în aceste lucrări apologetice profeții unei lumi dispărute sunt prezentați ca niște vizionari născuți înainte de vremea lor, este perfect plauzibil să tragem concluzia opusă, și anume că în pofida exploatării celor mai moderne tehnologii, comunismul și nazismul au fost inspirate de fantezii

de-a dreptul arhaice.
Oricum ar fi „din multe puncte de vedere” ambele mișcări „datorează foarte multe acelui corp de credințe foarte vechi care constituiau nucleul apocaliptic popular al Europei.”
Privind însă la ce s-a întâmplat în secolul XX, am putea spune chiar mai mult decât atât: așteptarea chiliastă, dorința pentru un nou tip de creștinism pe care să-l realizăm în această lume, reprezintă una din trăsăturile dominante ale mentalității moderne. La început această izbucnire prematură s-a evaporat, dar mai târziu a revenit într-o formă mult mai puternică. În fapt, astăzi, jumătate din lume este captivă unor oameni care cred la fel ca acei anabaptiști și care pun în aplicare aceleași metode de teroare, care își ucid toți dușmanii...
Pr. G: Gulagul
Pr. S: Da, Gulagul, au aceeași frenezie când discută despre dușmanii care sunt pe cale să-i distrugă, aceștia fiind burghezia, exploatatorii muncitorilor din fabrici șamd.
Acest om și alții ca el, care au condus revoltele milenariste din epoca Renașterii, de negăsit în vremurile așezate dinainte de schismă, sunt tocmai înaintemergătorii Antihristului. Astăzi ne aflăm în situația în care orașe întregi, grupuri întregi de oameni îi pot urma pe acești falși lideri, care au cele mai nebunești și sălbatice dorințe. Ei sunt conducătorii acestei lumi. Așadar, acest curent care a izbucnit în Evul Mediu – căutarea monarhiei universale – devine astăzi mai puternic.

Arta Renașterii

Arta acestei epoci, una dintre cele mai impresionante din toată istoria artei occidentale, scoate în evidență unele trăsături, dar asupra cărora nu vom insista: reînvierea antichității, nesfârșitele statui dezgolite, simbol fără îndoială al unei renașteri a păgânismului trupului și lumii.
Ne vom uita, mai degrabă, la câteva tablouri religioase.
Din punct de vedere ortodox, ele reprezintă o blasfemie. Știm, de pildă, că mulți dintre pictori au dus o viață foarte destrăbălată. Unii și-au pus amantele să pozeze ca Fecioara Maria. Poți privi tablou după tablou din această epocă dar nu vei putea recunoaște nimic religios sau cu adevărat religios. Unele tablouri sunt pur și simplu păgâne și chiar foarte indecente. Altele sunt mai rafinate dar recunoaștem în ele aceleași principii ale ... Priviți, de pildă, acest copilaș grăsuț, dezgolit. Femeile sunt în mod evident lumești. Uneori sunt vulgare, alteori rafinate, dar este același caracter lumesc. Îi puteți privi pe toți: Rubens, Tintoretto, Rafael ... sunt dominați de același spirit lumesc. Sunt alții despre care vom vorbi imediat.
Dar vă puteți uita la aceste tablouri și veți găsi tot felul de teme. Chiar și acesta de aici pictat de Caravaggio, este destul de timpuriu. Are un tablou al extazului lui Francisc, foarte interesant. Se încadrează foarte bine cu tot ... (sunetul dispare - nota celui care a realizat transcriptul în engleză.)
Au existat unii pictori care au încercat să reînvie arta religioasă, cel mai important dintre ei fiind Fra Angelico. El se opunea din răsputeri acestui păgânism și încerca să se întoarcă la arta religioasă autentică. Unii dintre acești oameni încercau să fie evlavioși. Nu erau doar lumești, însă dacă veți privi tablourile puteți vedea că există un duh un pic diferit. Cu toate acestea duhul lumesc a pătruns destul de mult. Veștmintele sunt superbe, pictura este foarte frumoasă, însă încercarea de a înfățișa un soi de pietate reprezintă pur și simplu prelest (înșelare). Unii dintre ei sunt foarte latini. Alții precum El Greco sunt în mod evident înșelați. Apare un fel de distorsiune pentru că el se presupune că a avut o influență bizantină, dar desigur că ea nu transpare de nicăieri.
Întrebare: Aceia ar trebui să fie Maria și Hristos?
Pr. S: Da, acelea sunt din cea mai bună perioadă a sa.

Unele dintre tablouri, în special cele provenite din Spania și din nord, au devenit cu timpul din ce în ce mai violente și înfiorătoare. Altele precum Botticelli și Botticini, sunt foarte înduioșătoare dacă nu privești la copilul grăsuț. Fecioara și Hristos sunt creaturi rafinate. Dacă privim la unele din tablourile lui Botticelli – nu avem o variantă color, dar avem Nașterea lui Venus care este o creație foarte frumoasă dacă privim culorile. Aici este doar în alb și negru, dar se poate observa cât de bine era realizată. Cu toate acestea, este păgânism pur și simplu: nașterea lui Venus dintr-o scoică. De asemenea, este evident că avem de-a face cu o nouă religie, foarte apropiată de ideea pe care am amintit-o în discuția despre Giordano Bruno: materia este divină, materia este încântătoare, lumea a fost descoperită și este atât de frumoasă și atât de plină de taine, pe care cumva pictorul le poate scoate la suprafață.
Cumva același sentiment îl degajă Michelangelo. Te uiți la unele dintre personajele sale prometeice și realizezi că apare oarecum o nouă religie, o credință necreștină că omul este divin. El încearcă să prindă un fel de frumusețe a acestei lumi, însă cealaltă lume dispare complet. În „Cina cea de taină” al lui Da Vinci, este tot un fel de teatru, un fel de poză aranjată foarte frumos. Spre comparație, puteți observa că indiferent ce se mai păstrase din moștenirea bizantină la Giotto și la artiștii Evului Mediu, acum s-a pierdut complet.
Iată aici un tablou al lui Fra Angelico, care a încercat să se întoarcă la un sens religios al picturii. Însă este o înșelare tipic catolică. Tabloul este compus din oameni pictați în culori adorabile, roz, albastru, și dacă îl vezi în realitate probabil că este uluitor. Însă privind la fețele oamenilor vezi ce expresii stupide pot avea, atât de artificiale și teatrale. Este vorba de Hristos încoronând-o pe Fecioară însă tabloul nu are nicio semnificație religioasă.
Iată un alt tablou. Arată crucificarea dar este prezentat într-un soi de realism. Nu există niciun element prin care tabloul să poată fi identificat ca o icoană. Este complet secular. Toate acestea reprezintă o înșelare.
Este foarte probabil că unele dintre ele sunt amestecate cu tot felul de aspecte sectare. Iată aici un tabloul al lui Hieronimus Bosch despre rai încărcat de simboluri, în care apare Hristos cu Adam și Eva în rai. El însuși fusese suspectat că ar avea legături cu secta Frația Spiritului Liber. Este fără îndoială însă că tabloul exprimă tot felul de fantezii sectare despre Adam și Eva. Tocmai ce am citit despre Sf. Pavel din Obnora, cum a trăit el precum Adam în rai, alături de animale. Dar oamenii aceștia au pierdut ideea de trăire ascetică precum Adam și Eva. Să ne uităm în continuare la celelalte tablouri.
Unele dintre ele sunt înfricoșătoare și nu sunt foarte potrivite. Dar acesta exprimă spiritul sectanților, deoarece ei credeau pe atunci că se vor întoarce la starea din rai a lui Adam și Eva. Din acest motiv umblau dezbrăcați și aveau totul la comun și credeau că vor pune bazele unui nou rai pe pământ.
Iată un alt tablou foarte frumos semnat de Fra Angelico cu păuni și tot felul de lucruri animate de un alt fel de duh religios. Este prelest...
Este suficient să ne uităm la aceste tablouri pentru a vedea că între Ortodoxie și duhul apusean există deja o prăpastie atât de mare încât nu mai poate fi închisă. Dacă cineva este deja ortodox, el nu poate fi decât cineva care se întoarce la adevăr și își dă seama ce este adevărul și cât de tare s-a îndepărtat de el. Dar a vorbi cineva despre unire cu acești oameni care au astfel de picturi religioase îți arată că acea persoană nu știe despre ce vorbește. Este o religie diferită.

Rezumat

Vom reaminti acum principalele caracteristici rezultate din această epocă:
Prima dintre ele este ascensiunea sinelui în calitate de nou dumnezeu. Nu a fost astfel exprimat

dar mai târziu vom vedea că există oameni care vorbesc astfel. Acesta este sensul umanismului și protestantismului: a te debarasa de tradiția religioasă, de tradiția ortodoxă, astfel încât să se poată naște noul dumnezeu.
A doua idee foarte puternică este aceea că, la fel cum ia naștere dumnezeul individual, la fel și lumea devine divină. Giordano Bruno exprimă această idee în repetate rânduri: dacă materia este divină, atunci Dumnezeu este în lume, lumea este o respirație vie a lui Dumnezeu, iar sufletul lumii este Duhul Sfânt. Ideea aceasta se poate vedea în unele picturi și în felul în care cineva ca Botticelli credea că natura este divină. Este o concepție panteistă. Dar potrivit concepției ortodoxe asta înseamnă a investi lumea cu o semnificație pe care nu o poate avea. Lumea vine din nimic și va dispărea, urmând a fi recreată de Dumnezeu ca o lume nouă. Însă ei doresc ca această lume să dureze și din acest motiv îi atașează o semnificație divină, ceea ce va deveni mai târziu o doctrină foarte importantă.
De asemenea, căutarea unui nou creștinism va avea drept rezultat experimente religioase mult mai bizare: Frăția Spiritului Liber, noile religii ale celei de-A Treia Epoci a Duhului Sfânt, anabaptiștii. Iar aceștia devin mai puternici pe măsură ce vechile standarde religioase trec din ce în ce mai mult în fundal. Mai târziu, încercarea de a crea un nou creștinism cu greu va mai putea fi recognoscibilă ca ceva creștin.
Și, în fine, în această epocă încep să apară pentru prima dată unii candidați serioși pentru poziția de antihrist sau mai degrabă ca înaintemergători ai antihristului. Oameni precum John din Leyden se credeau Hristos revenit pe pământ. În același timp ideea de monarhie mondială, de teocrația mondială, deși este încă marginală devine mai puternică fiind capabilă să miște un oraș întreg.
Vom vedea ce se va întâmpla cu toate aceste mișcări în următoarea epocă, așa numitul Iluminism, care, la fel ca și perioada renascentistă, are, pe lângă curentul raționalist principal, un subcurent foarte clar irațional.
Așadar, întreaga mișcare intelectuală din Renaștere arată înflorirea unor semințe care au fost plantate în perioade Evului Mediu prin despărțirea Romei de Biserica Ortodoxă. Deja în perioada Renașterii avem ceva extrem de diferit de Ortodoxie. Spre comparație, în Evul Mediu sunt unele lucruri care par mult apropiate. La exterior există o asemănare, dar în interior există semințele care vor produce toate cele care vor veni mai apoi. Așadar, diferența dintre Evul Mediu și Renaștere este în fapt mai puțin distinctă decât diferența dintre Roma ortodoxă și Roma Evului Mediu. Toate aceste curente capătă o importanță crescândă. Unele dintre ele izbucnesc precum a fost cazul mișcărilor apocaliptice. Altele explodează după care mor însă continuă să facă parte din mentalitatea care le-a dat naștere, urmând să revină mai târziu în forme foarte ciudate. Dar dacă le privești din punct de vedere filosofic și teologic îți poți da seama că este de fapt aceeași mișcare de idei.
Astfel, Norman Cohn, cel care a scris despre milenarism, greșește când crede că una este arhaică iar alta este progresistă. Este pe lângă subiect. Cheia este că ambele mișcări fac parte din aceeași mentalitate. Uneori ele relevă o dezvoltare directă, precum dezvoltarea științei, alteori apar, se ridică și mor. Însă există anumite teme recurente ale gândirii moderne, iar noi ne vom concentra asupra acestora.
În următoarea lecție ne vom fixa atenția asupra perioadei secolelor XVII și XVIII, când viziunea științifică devine dominantă și pare să existe un fel de echilibru și armonie. De atunci și până astăzi, istoria lumii este istoria căderii din această armonie. Vom încerca să arătăm în ce a constat această armonie și de a ce trebuit să se strice și să producă lumea anarhică în care trăim în prezent. Tot parcursul omenirii din Evul Mediu prin Renaștere spre Iluminism și

Romantism, ajungând până în zilele noastre, urmează o direcție logică definită, care ne arată că odată ce a fost părăsită ortodoxia, intră în joc un anume proces natural. Și desigur că diavolul este mereu acolo. Vom vedea în mod repetat că marii lideri ai gândirii moderne vor începe cu un fel de viziune și vom vedea că diavolul lucrează, dar ei nu mai sunt conștienți sub nicio formă că diavolul poate face astfel de lucruri. Din acest motiv ei sunt mult mai predispuși să accepte propriile viziuni ca un fel de revelație.